

ВИКОРИСТАННЯ СОЦІАЛЬНИХ МЕДІА В ПРОЄКТНИХ ТЕХНОЛОГІЯХ НАВЧАННЯ

USING THE SOCIAL MEDIA IN PROJECT TECHNOLOGIES OF LEARNING

Стаття присвячена одному з актуальних та перспективних шляхів підвищення ефективності освітнього процесу – застосування соціальних медіа у сполученні з використанням активних методів навчання. На основі аналізу наукової літератури автор зробив узагальнення підходів щодо визначення сутності та призначення проєктних технологій, а також соціальних медіа загалом. Аналіз функцій, які виконують соціальні медіа та проєктна технологія, дозволили зробити припущення щодо їх схожості у деяких цілях, а, отже, й можливості об'єднувати в освітньому процесі задля досягнення більш високих показників як з точки зору якості освіти, так і з точки зору вмотивованості учасників освітнього процесу.

Аналіз наукової літератури дозволив узагальнити можливості використання медіа в освітньому процесі. Особливу увагу було приділено використанню соціальних мереж. Автором проведений SWOT-аналіз використання соціальних мереж в освітньому процесі, в якому визначені переваги та недоліки (або труднощі) їх застосування, а також зазначені можливості та загрози.

В статті наводиться досвід використання соціальних мереж задля створення проєкту та як проєкту в межах викладання дисципліни «Медіаосвіта та медіаграмотність» (для непрофільних спеціальностей, курсантів військового вишу). В роботі зазначаються особливості такого проєкту та його переваги з точки зору набуття навичок критичного мислення, фактчекінгу, розпізнавання мови ворожнечі та сприяння формуванню української ідентичності. Окрім дидактичних цілей, зазначений проєкт дозволяє звернути увагу на загальнодержавну проблему – прояв інформаційної агресії, посилити відчуття гордості з приводу приналежності до певної соціальної спільноти (військовослужбовці ЗСУ).

Ключові слова: соціальні медіа, соціальні мережі, проєктні технології, освітній процес, медіаграмотність.

The article is devoted to one of the current and promising ways of increasing the effectiveness of the educational process – using the social media in combination with the active learning methods. Based on the analysis of scientific literature, the author summarized the approaches to defining the essence and purpose of project technologies, as well as social media in general. The analysis of the functions performed by social media and project technology allowed us to make assumptions about their similarity in some purposes, and, therefore, the possibility of combining them in the educational process in order to achieve higher indicators both from the point of view of the quality of education and from the point of view motivation of participants in the educational process.

The analysis of scientific literature made it possible to generalize the possibilities of using media in the educational process. Special attention was paid to the use of social networks. The author conducted a SWOT analysis of the use of social networks in the educational process, in which the advantages and disadvantages (or difficulties) of their use, as well as the opportunities and threats, were identified. The author presents the experience of using social networks for the project and as a project within the scope of teaching the discipline "Media Education and Media Literacy" (for non-major specialties). The paper notes the features of such a project and its advantages from the point of view of acquiring critical thinking skills, fact-checking, recognizing hate speech and promoting the formation of Ukrainian identity. In addition to didactic goals, the mentioned project allows to draw attention to the national problem – the manifestation of informational aggression, to strengthen the sense of pride in belonging to a certain social community (armymen of the Armed Forces of Ukraine).

Key words: social media, social networks, project technologies, educational process, media literacy.

УДК 378

DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2022/51.2.16>

Яндола К.О.,

викладач кафедри психології та педагогіки

Харківського національного університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Особливістю суспільства XXI століття є його інформатизація, яка впливає на всі сфери життя, в тому числі й на освітню. Сучасна освітня система стикається з низкою викликів, які вимагають швидкої адаптації та реагування. Змінюються вимоги до якості освіти, процесів її організації та планування, створення освітнього середовища тощо. Процеси демократизації, інтеграції та глобалізації освіти докорінно змінюють ролі учасників освітнього процесу. Інформація, яка використовується в освітньому процесі стає більш доступною, головною ознакою навченості є не її репродукування, а створення нової. Отже, у суб'єкт-суб'єктному спілкуванні як викладачі, так і здобувачі освіти є не тільки споживачами інформації, а й її творцями. Інформаційна компетентність стає однією з ключових, незважаючи на фах. Тож, інформаційні технології стають основним засобом здійснення освітнього процесу.

Інформаційні технології дають можливість й по-іншому, більш цікаво та ефективно використовувати активні методи та технології навчання, доцільність застосування яких доведено в роботах М. Єнікеєва, Є. Клімова, В. Лозової, М. Новика, В. Онищука, О. Пометун, Л. Штефан, Т. Щукої тощо.

Однією з таких технологій є проєктна. Переваги та можливості застосування проєктної технології є фокусом досліджень таких науковців як: О. Ільяшева, В. Копилова, Н. Пахомова, Є. Полат, О. Рибіна, І. Соловйова, І. Чечель тощо.

В працях вчених (В. Бикова, О. Бондаренка, В. Заболотного, О. Пінчука) також йдеться про застосування інформаційних технологій в дидактиці.

Однак, вважаємо не достатньо розглянуті можливості використання соціальних медіа при застосуванні проєктних технологій в освітньому процесі.

Формулювання цілей статті. Мета статті – обґрунтування доцільності використання соціальних медіа (зокрема соціальних мереж) в освітньому процесі загалом та при застосуванні проєктних технологій навчання зокрема.

Для досягнення поставленої мети слід вирішити такі задачі: узагальнити сутність понять «проєктна технологія», «соціальні медіа», продемонструвати на практиці інтеграцію соціальних медіа та проєктних технологій навчання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Перш за все, зупинимось на понятті «проєктна технологія». Аналіз літературних джерел [3; 4; 6] дозволяє структурувати інформацію наступним чином (рис. 1).

Соціальні медіа увійшли в наше життя не так давно. В сучасній літературі під «соціальними медіа» розуміють:

– «вид масмедіа, ряд онлайн-технологій на принципах Веб 2.0, завдяки яким споживачі контенту через свої дописи стають його співавторами і можуть взаємодіяти, співпрацювати, спілкуватися, ділитися інформацією або брати участь у будь-

якій іншій соціальній активності із теоретично усіма іншими користувачами певного сервісу» [7].

– «це інтернет сервіси, призначені для масового розповсюдження вмісту, де вміст створюють самі користувачі, і автором може бути кожен, на протилежність традиційним медіа, де авторами є попередньо відібране і обмежене коло людей» [1].

– «це комп'ютерна технологія, яка полегшує обмін ідеями, думками та інформацією шляхом побудови віртуальних мереж та спільнот» [9].

– об'єднують «цифрові медіа та онлайн комунікацію і характеризуються високим рівнем інтерактивності, тобто можливості не лише споживати, а і створювати чи змінювати контент з боку реципієнтів» [6].

– «різноманітні онлайн технології, які дають можливість користувачам легко спілкуватися за допомогою Інтернету, ділитися інформацією та ресурсами тощо», «сукупність онлайн технологій та практик, які дають можливість користувачам обмінюватися своїми думками, враженнями та перспективними поглядами» [4].

– «це загальноприйнятий термін для різних інтернет-додатків, які дозволяють користувачам створювати контент та взаємодіяти один з одним» [8].

Рис. 1. Сутність та призначення проєктних технологій

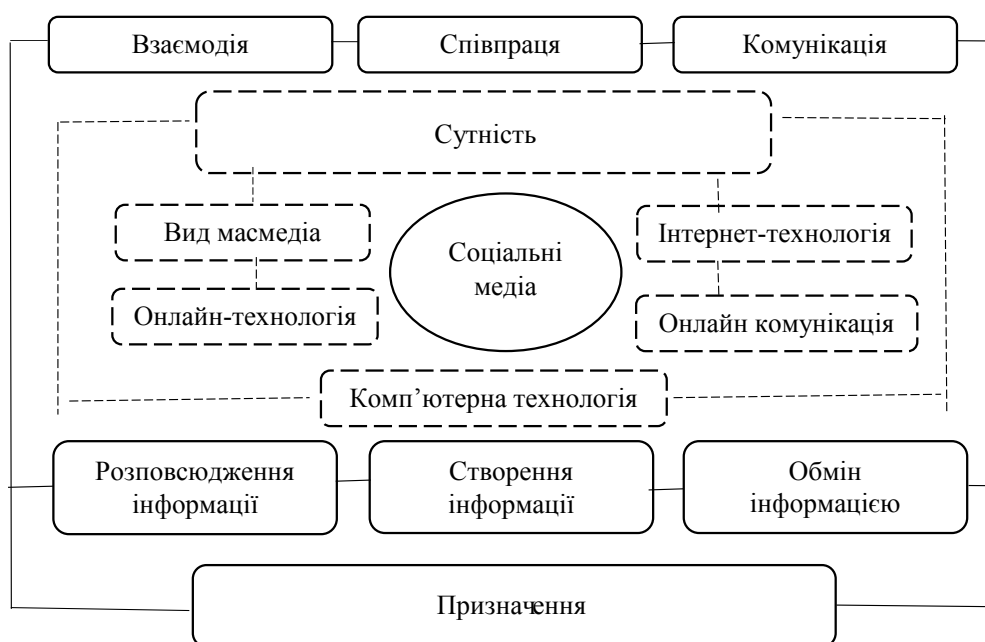

Рис. 2. Сутність та призначення соціальних медіа

Таблиця 1

SWOT-аналіз застосування соціальних мереж в освітньому процесі.

Сильні сторони	Слабкі сторони
<ul style="list-style-type: none"> – демократизуючи процеси інфотворення, сприяють наповненню інформаційного простору новою (в тому числі, новою за якісними характеристиками) інформацією; 	<ul style="list-style-type: none"> – не весь користувацький контент є якісним, оригінальним, актуальним і суспільно корисним; – відволікання від основної теми; – розсіювання уваги;
<ul style="list-style-type: none"> – використання різного контенту (текст, відео, зображення, аудіо, комбіновані, в тому числі з елементами гейміфікації); швидке оновлення інформації; – високий рівень інтерактивності; – можливість писати повідомлення, коментувати; – спілкування в стилі діалогу (полілогу); – можливість залучити до спілкування значну чисельність людей; – досяжність інформації в будь-який час в будь-якому місці; – неформальне спілкування (більш довірча атмосфера); – наявність конкуренції між учасниками при створенні контенту; – прояв творчості та креативності; – доступність та простота використання; – майже нескінченна кількість інформації «під рукою» 	<ul style="list-style-type: none"> – відкритість і принципова нецензурованість соціальних медіа створює умови для проявів деструктивної (девіантної) поведінки учасників мереж; – вимагає певних технічних гаджетів та покриття wіfі; – перевага надається коротким SMM повідомленням; – відсутність невербального спілкування (лише «смайли» та «лайки»); – отримання спаму; – неможливість застосовувати традиційні системи оцінювання; – вимагає спеціальної навченості викладацького складу
Можливості	Загрози
<ul style="list-style-type: none"> – не лише споживати, а й створювати чи змінювати контент; – сприяє залученню до створення контенту користувачів, розширюючи можливості співпраці і співтворчості; створення нової субкультури (швидкий обмін думок, створення групи зацікавлених осіб, які читають та коментують, посилаються один на одного); – нетворкінг; – використання гібридної форми медіа; – створення гіпертекстових документів; – створення контенту з наданням доступу значній чисельності користувачів (доповнення, редагування тощо документів у реальному часі у проєктній діяльності); – можна стати лідером думок незалежно від статусу 	<ul style="list-style-type: none"> – створення нової субкультури (надмірне використання сленгу, ненормативної лексики тощо); – можливо стати жертвою цілеспрямованих маніпулятивних зовнішніх впливів; – створення платформи для розгортання конфліктів; – можливо небажане розповсюдження інформації особистого характеру ; – небажання глибокого занурюватися у зміст повідомлення, читання лише заголовків; – опинитися в інформаційній бульбашці; – стати жертвою тролінгу, кібербулінгу; прояв та посилення інтернет-адикції

– «це група інтернет-додатків, що базуються на ідеологічних і технологічних засадах Web 2.0 і дозволяють створювати і обмінюватися контентом, створеним користувачами» [10].

Отже, узагальнюючи визначення поняття «соціальні медіа», можна зробити висновки (рис. 2).

Порівняння узагальнень на рис. 1 та рис. 2. дозволяє зробити висновок щодо наявності схожих рис при застосуванні проєктних технологій та соціальних медіа в дидактичних цілях. Так, і те і інше вимагає: творчого підходу, вміння користуватися інформацією (збір, накопичення, обробка, узагальнення), навичок критичного мислення, налагодження комунікаційних процесів. Більш того, самі соціальні медіа можна розглядати як проєктний продукт, а можна як засіб реалізації цього продукту.

До соціальних медіа можна віднести наступне: блоги та мікроблоги, web-сайти, соціальні мережі, віртуальні ігрові та соціальні світи, подкасти, інтернет-форуми, Wiki, відеохостинги, онлайніві та мобільні продукти, інтерактивні майданчики для спілкування і обміну контентом (форуми, фотохостинги та інші інтернет-спільноти) тощо.

Зупинимось на використанні соціальних мереж. Під час пандемії та з початку повномасштабного вторгнення РФ на територію України соціальні мережі набули особливого значення. В освітньому просторі можна назвати такі їх функції: інформативна, підтримка зв'язку, формування та розвиток іміджу, адміністративна тощо.

Соціальні мережі – інтернет-співтовариство користувачів, які об'єднуються за певною ознакою (інтересами) для спілкування в мережі Інтернет, розміщуючи інформацію та зображення, залишаючи коментарі чи надсилаючи повідомлення. Соціальні мережі використовуються для спілкування, обміну медіа контентом, для авторського запису, як сервіси соціальних закладок, клуби по інтересам.

Аналіз наукової літератури та узагальнення практичного досвіду дозволяє зробити SWOT-аналіз (сильних, слабких сторін, а також можливостей та загроз) застосування соціальних мереж в освітньому процесі (табл. 1).

Зазначені труднощі та загрози можуть бути нівельовані за рахунок правильної організації користування соціальними мережами, встановлення чітких вимог й усвідомлення їх учасниками освітнього процесу та причеплення основних правил інформаційної гігієни.

Позитивний практичний досвід автора дозволяє зробити висновок щодо доцільності та ефективності застосування цього інструменту в освітньому процесі. Так, автором в межах курсу «Медіаграмотність та медіаосвіта» (цільовою аудиторією є курсанти спеціалізації «Морально-психологічне забезпечення у підрозділах, на кораблях (за видами Збройних Сил)») було впрова-

джено використання соціальної мережі Instagram (за результатами опитування курсантів – найбільш популярна мережа) для опанування основ медіаграмотності, правил фактчекінгу та формуванню й розвитку навичок критичного мислення. В якості проєктного завдання здобувачам освіти пропонується на створеній сторінці в соціальній мережі вести власну рубрику. За час існування цього проєкту з'явилися та розвиваються такі рубрики:

1. Освітні:

– «Медіасловничок»: основна мета – тлумачення базових понять та категорій з медіаграмотності;

– «Фактчекінг»: надання основних правил з фактчекінгу та наведення прикладів актуальних фейків;

– «Критичне мислення»: пояснення сутності, особливостей та переваг розвитку навичок критичного мислення;

– «ІПСО»: демонстрація прояву мови ворожечі та ознак інформаційно-психологічного впливу;

– «Історія пропаганди»: демонстрація наслідків пропаганди в різні історичні періоди в різних країнах;

– «Пропаганда навколо нас»: обговорення позитивних та негативних проявів пропаганди в новинах, кіно, піснях тощо.

2. Виховні:

«Релакс тайм»: рекомендації щодо перегляду фільмів, читання книжок тощо з метою протидії інформаційно-психологічному впливу та поновленню психологічного здоров'я;

«У нас є таке»: прищеплення любові до Батьківщини, історичних місць та пам'яток;

«Поетична хвилинка»: авторські вірші, вірші українських поетів, вірші про Україну;

«Мемчики»: поєднання розважального контенту із прикладами асиметричної реакції на воєнні дії.

Під час вивчення дисципліни організуються опитування та дискусії із застосуванням хештегів, а також створюються конкурси та розіграші, в яких беруть участь не всі підписники сторінки.

Залучення до такого проєкту дає змогу випробувати себе в якості блогера, спічрайтера, копірайтера. Наявність гласності та командного контролю посилює ступінь відповідальності за власні результати та результати інших учасників.

Про ефективність такого заходу свідчить формування постійного складу команди (ті, курсанти, які завершили вивчення курсу та продовжують свою діяльність в проєкті, здійснюють його адміністрування та наповнення контентом, беруть участь у дослідженнях інформаційного середовища) та змінного складу (формується з числа курсантів під час вивчення дисципліни).

Висновки. Таким чином, можна стверджувати, що такий підхід дозволив досягти дидактичних цілей та створити соціальну спільноту,

яка спрямувала свої зусилля на вирішення державної проблеми.

З точки зору побудови освітнього процесу соціальні мережі дають значне поле для здійснення проектної діяльності. Перспективними напрямками є розвиток нетворкінгу, френдінгу та інших форм спілкування, в яких можна реалізовувати в тому числі й міжнародні програми та проекти.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Анжюк Я. Що таке соціальні медіа і хто такі SMM-менеджери. *Digitalirizen* : веб-сайт. URL: <http://watcher.com.ua/2012/07/16/scho-take-sotsialni-media-i-hto-taki-smm-menedzhery/> (дата звернення: 15.09.2022).

2. Демкович А. Нові соціальні медіа та соціальні мережі: взаємозв'язок та особливості. *Наукові дослідження українського медійного контенту: соціальний вимір*. 2015. № 2. С. 12–18.

3. Мирончук Н.М. Застосування методу проектів у підготовці майбутніх викладачів до самоорганізації в професійній діяльності. *Проблеми освіти : зб. наук. праць*. 2017. Вип. 87. С. 191–196.

4. Освітні технології: навч.-метод. посіб. / за ред. О.М. Пехоти. К.: А.С.К., 2001. 256 с.

5. Половинчак Ю. Мобілізаційний та маніпулятивний потенціал дискурсу соціальних медіа в умовах перехідного суспільства. *Центр досліджень*

соціальних комунікацій НБУВ. СІАЗ НЮБ ФПУ : веб-сайт. URL: http://nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=446:sotsialni-media&catid=8&Itemid=350 (дата звернення 12.09.2022).

6. Сисоєва С.О. Особистісно-орієнтовані педагогічні технології: метод проектів. *Неперервна професійна освіта: теорія і методика: Наук.-метод. журнал*. 2002. Вип.1 (5). С. 225-230.

7. Соціальні медіа. *Вікіпедія – вільна енциклопедія* : веб-сайт. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Соціальні_медіа (дата звернення 10.09.2022).

8. Що таке соціальні медіа? *Словник техопедії* : веб-сайт. URL: <https://uk.theastrology.com/social-media> (дата звернення 5.09.2022).

9. Що таке соціальні медіа? *Фінансова енциклопедія* : веб-сайт. URL: <https://ua.nesrakonk.ru/social-media/> (дата звернення 5.09.2022).

10. Що таке соціальні медіа? *Gadget info.com* : веб-сайт. URL: <https://uk.gadget-info.com/43430-what-is-social-media> (дата звернення 4.09.2022).

11. 12 Ways to use social media for education. *Sproutsocial* : веб-сайт. URL: <https://sproutsocial.com/insights/social-media-for-education/> (дата звернення 4.09.2022).

12. Rishika N. The Role Of Social Media In Education. *JBCN International School* : веб-сайт. URL: <https://www.jbcnschool.edu.in/blog/social-media-in-education/> (дата звернення 5.09.2022).